

Nr 246.

Kungl. Maj:ts nådiga skrivelse till riksdagen med överlämnande av ett protokollsutdrag rörande ändring i gällande bestämmelser angående statsbidrag till fraktavgifter för kalk m. m. för jordbrukets behov; given Stockholms slott den 17 april 1916.

För det i bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag omförmälda ändamål vill Kungl. Maj:t härmed till riksdagen överlämna samma protokollsutdrag.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Johan Beck-Friis.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17
april 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anförde:

Då jag den 14 januari 1916 anmälde de frågor, som tillhörde regleringen av riksstatens nionde huvudtitel för år 1917, meddelade jag under punkten 51 i protokollet, att järnvägsstyrelsen ifrågasatt skärpning av gällande bestämmelser angående statsbidrag för lindring av fraktkostnaderna vid transport å järnväg av kalk, kalkstensmjöl och mangel för jordbrukets behov, för vilket ändamål riksdagen alltsedan år 1907 anvisat förslagsanslag å extra stat. Dessa bestämmelser, vilkas huvudgrunder meddelades riksdagen i samband med att anslag äskades för det år, från och med vilket de skulle bliva gällande, innefattas i Kungl. Maj:ts skrivelse till järnvägsstyrelsen den 11 oktober 1912 (Sv. förf.-saml. nr 345) och innebära redan de en skärpning av de föreskrifter, som tidigare meddelats i detta ämne. Jag förklarade mig av närmare angivna skäl i princip icke hava något att erinra mot att bestämmelserna för erhållande av

statsbidrag gjordes något strängare, men fann frågan om på vad sätt detta borde ske då icke hava hunnit bliva tillräckligt utredd. Järnvägsstyrelsen och lantbruksstyrelsen syntes böra erhålla befallning att inkomma med utredning och förslag i detta avseende. Därest dylik utredning hunne åstadkommas under riksdagens lopp, ansåg jag densamma böra bringas till riksdagens kännedom. Jag anförde vidare att jag, under antagande att villkoren för statsbidrag från anslaget komme att skärpas för år 1917, ansåge någon höjning av ifrågavarande förslagsanslags belopp icke böra ske. I enlighet med min hemställan beslöt Kungl. Maj:t att föreslå riksdagen att för lindring av ifrågavarande fraktkostnader å extra stat för år 1917 anvisa såsom förslagsanslag 450,000 kronor eller samma belopp, som anvisats för innevarande år.

Detta förslag har numera bifallits av riksdagens bägge kammare.

Beträffande järnvägsstyrelsens förenämnda framställning samt mitt yttrande i ämnet anholder jag att få hänvisa till statsrådsprotokollet vid årets statsverksproposition.

Sedan Kungl. Maj:t berörda den 14 januari 1916 meddelat järnvägsstyrelsen och lantbruksstyrelsen sådan befallning, som jag i mitt anförande ifrågasatt, hava dessa styrelser i skrivelse den 10 april 1916 anført följande.

»En skärpning av bestämmelserna kan ske enligt flera alternativ. Sålunda kan man antingen höja den minimifrakt, som vederbörande konsument har att betala, eller fastställa statsbidraget till att utgå med mindre del av tariffen U i statens järnvägars taxa än nu föreskrivna 40 procent, eller ock samtidigt anlita båda dessa alternativ. Det kan även ifrågasättas, att vederbörande konsumenter borde erlägga oavkortad den i nådiga kungörelsen den 27 augusti 1915 föreskrivna provisoriska tilläggsavgiften, vilken för närvarande vid statsbidragets beräkning lägges till den egentliga fraktsatsen och sålunda kommer att med viss del ingå i nämnda bidrag. Då åtgärder till nedbringande av ifrågavarande statsbidrag senast — år 1912 — vidtogos, inriktades dessa på höjande av den minimifrakt, konsumenten skall erlägga, och beslöts härvid en höjning från 10 till 20 öre per 100 kilogram.

Efter att hava tagit samtliga ovan angivna alternativ i överbägande hava järnvägsstyrelsen och lantbruksstyrelsen enat sig om, att ett fortsättande på nyssnämnda väg vore lämpligast, varför styrelserna anse sig böra föreslå en ytterligare höjning av ifrågavarande minimifrakt, nämligen från 20 till 25 öre per 100 kilogram. En dylik åtgärd komme att drabba uteslutande de konsumenter av kalk, som taga sitt behov därav från platser å relativt korta avstånd från förbrukningsorten. För dem bör emellertid höjningen icke bli betungande, alldenstund de i allt fall på grund av den ringa transportlängden få att erlägga jämförelsevis låga fraktavgifter. Det finns därför ingen anledning att befara, att en minskning i kalkens användning som jordförbättringsmedel skulle bli en följd av den föreslagna höjningen.

Av bilagda tablå framgå de ändringar av statsbidrag och nettofrakter, som för vissa avstånd skulle komma att inträda efter berörda höjning. Vid en transportlängd av 220 kilometer eller mera inträder ingen ändring i de nuvarande förhållandena.

Statsbidragens i tablån införda belopp ha beräknats under iakttagande av bestämmelsen i nådiga brevet den 7 september 1915, att vederbörande enligt nådiga kungörelsen den 27 augusti 1915 utgående provisoriska tilläggsavgift skall läggas till vederbörande fraktsats vid statsbidragets beräkning.

Vad slutligen beträffar den föreslagna skärpningens sannolika verkningar må nämnas, att det vid en inom järnvägsstyrelsen företagen utredning approximativt beräknats, att, därest minimifrakten under tiden september 1914—augusti 1915 utgjort 25 öre per 100 kilogram, statsbidraget till ifrågavarade kalkfrakter under denna tid skulle hava minskats med cirka 98,000 kronor.

På grund av vad ovan anförts få järnvägsstyrelsen och lantbruksstyrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville i nåder förordna, att från och med den 1 januari 1917 första och tredje styckena av mom. 1:o i nådiga brevet av den 11 oktober 1912 skola hava följande ändrade lydelse, nämligen första punkten: 'Statsbidrag må utgå endast i det fall att frakten för 100 kilogram i tariff U enligt statens järnvägars staxa, eventuellt med tillägg av nedan angivna banavgifter och frakttillägg, överstiger 25 öre, och icke till större belopp, än att, vid beräkning på sätt nu nämnts, fraktkostnaden efter avdrag av statsbidraget utgör minst 25 öre för 100 kilogram';

samt tredje punkten:

'Även vid transporter över enskild järnväg skall statsbidraget utgå enligt ovan angivna grunder, dock med iakttagande att större bidrag icke må utgå, än att fraktkostnaden efter avdrag av statsbidraget utgör minst 25 öre för 100 kilogram'.»

Den i skrivelsen åberopade tablån var av följande lydelse:

Jämförande översikt

över statsbidrag och nettofrakter i öre pr 100 kg. för jordbrukskalk vid transporter å olika avstånd dels efter nuvarande grunder, dels efter ifrågasatt ökning av vederbörande fraktminimum.

Kilometer	Statsbidrag		Nettofrakt		Kilometer	Statsbidrag		Nettofrakt	
	Efter nuvarande grunder	Efter den ifrågasatta ökningen av vederb. fraktminimum	Efter nuvarande grunder	Efter den ifrågasatta ökningen av vederb. fraktminimum		Efter nuvarande grunder	Efter den ifrågasatta ökningen av vederb. fraktminimum	Efter nuvarande grunder	Efter den ifrågasatta ökningen av vederb. fraktminimum
64	1	—	20	21	120	10	5	20	25
68	2	—	20	22	130	10	5	20	25
72	2	—	20	22	140	12	7	20	25
76	2	—	20	22	150	14	9	20	25
80	3	—	20	23	160	14	9	20	25
84	4	—	20	24	170	14	11	22	25
88	5	—	20	25	180	15	12	22	25
92	5	—	20	25	190	15	13	23	25
94	6	1	20	25	200	16	14	23	25
96	6	1	20	25	210	16	15	24	25
100	6	1	20	25	220	17	17	25	25
110	8	3	20	25					

Jag anser den av styrelserna föreslagna metoden för statsbidragets minskande vara lämplig. Såsom järnvägsstyrelsens beräkning visar, är den också ganska effektiv. Jag erinrar, att i protokollet vid statsverkspropositionen meddelades, att statsbidragen till dessa frakter under tiden september 1914—augusti 1915 uppgått till 506,227 kronor 24 öre och att järnvägsstyrelsen nu beräknat, att de föreslagna bestämmelserna skulle medfört en minskning i detta belopp med ungefär 98,000 kronor eller nära en femtedel.

*Departements-
chefen.*

Jag vill därför förorda, att föreskrifter utfärdas av det utav styrelserna nu föreslagna innehåll. Emellertid torde, såsom jag den 14 januari i år framhöll, detta förslag först böra bringas till riksdagens kännedom.

Det synes mig önskligt, att de nya föreskrifterna må träda i tillämpning redan från och med den 1 instundande juli, enär därigenom anslagets överskridande under innevarande kalenderår kommer att i någon mån motverkas.

Jag hemställer därför, att utdrag av protokollet i detta ärende måtte överlämnas till riksdagen.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnade, att skrivelse i ämnet av den lydelse bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Hugo Nordlander.